

Consultatiedocument inzake de toepassing van de IAS verordening en de convergentie van het Belgische jaarrekeningrecht met de IAS¹

I. Inleiding

In maart 2001 publiceerde de Commissie voor Boekhoudkundige Normen (CBN) een document met als titel “ *Evolutie van het Belgische jaarrekeningrecht in de context van het Europese harmonisatiebeleid op basis van international accounting standards: krachtlijnen voor een Belgisch beleid*”. In de context van de internationale en Europese ontwikkelingen inzake normen voor financiële verslaggeving, werden in dit document de volgende voorstellen geformuleerd:

- 1) voortzetting van het zogeheten “global player beleid” weliswaar in een aangepaste vorm, waarbij voor elke Belgische vennootschap de mogelijkheid wordt gecreëerd om de IAS toe te passen in de geconsolideerde jaarrekening;
- 2) verplichte toepassing van de IAS (vanaf 1 januari 2005) in een eerste fase beperkt tot het verplichte toepassingsgebied van de IAS-verordening, d.i. de geconsolideerde jaarrekening van de genoteerde vennootschappen;
- 3) streven naar convergentie tussen het Belgische jaarrekeningrecht en de IAS waarbij bijzondere aandacht gaat naar de vennootschaps- en fiscaalrechtelijke aspecten en de toestand van de kleine vennootschappen;
- 4) heroriëntering van de activiteiten van de CBN door deelname aan het ontwikkelingsproces van de IAS, door de integratie van de IAS in de adviespraktijk en door informatieverschaffing en consultatie over actuele IAS onderwerpen.

Gelet op de belangrijke ontwikkelingen die intussen hebben plaatsgevonden, heeft de CBN zich opnieuw bezonnen over de concretisering van deze voorstellen. Haar onderzoek heeft geleid tot het voorstel van beleidsplan dat hierna wordt toegelicht.

II. Consultatieprocedure

In overeenstemming met haar in Bulletin 46² gepubliceerde werkwijze om belangrijke adviezen systematisch te laten voorafgaan door de publicatie van een ontwerp, heeft de CBN beslist om het voorgestelde beleidsplan ter advies voor te leggen aan alle bij de financiële verslaggeving betrokken partijen via openbaarmaking op haar website (www.cnc-cbn.be). **Commentaren kunnen ingediend worden tot 30 juni 2003.**

De CBN zal vervolgens haar definitief voorstel van beleidsplan en de ontvangen reacties voorleggen aan de bevoegde Ministers.

¹ Na de herstructurering van het IASC worden de door de IAS Board uitgevaardigde normen aangeduid als “IFRS” (International Financial Reporting Standards). De vroegere normen van het IASC blijven aangeduid als “IAS” (International Accounting Standards). Omdat er op vandaag nog geen IFRS werden uitgevaardigd door de IASB, is er in dit document enkel sprake van “IAS”.

² CBN Bulletin 46, mei 2000, p. 7.

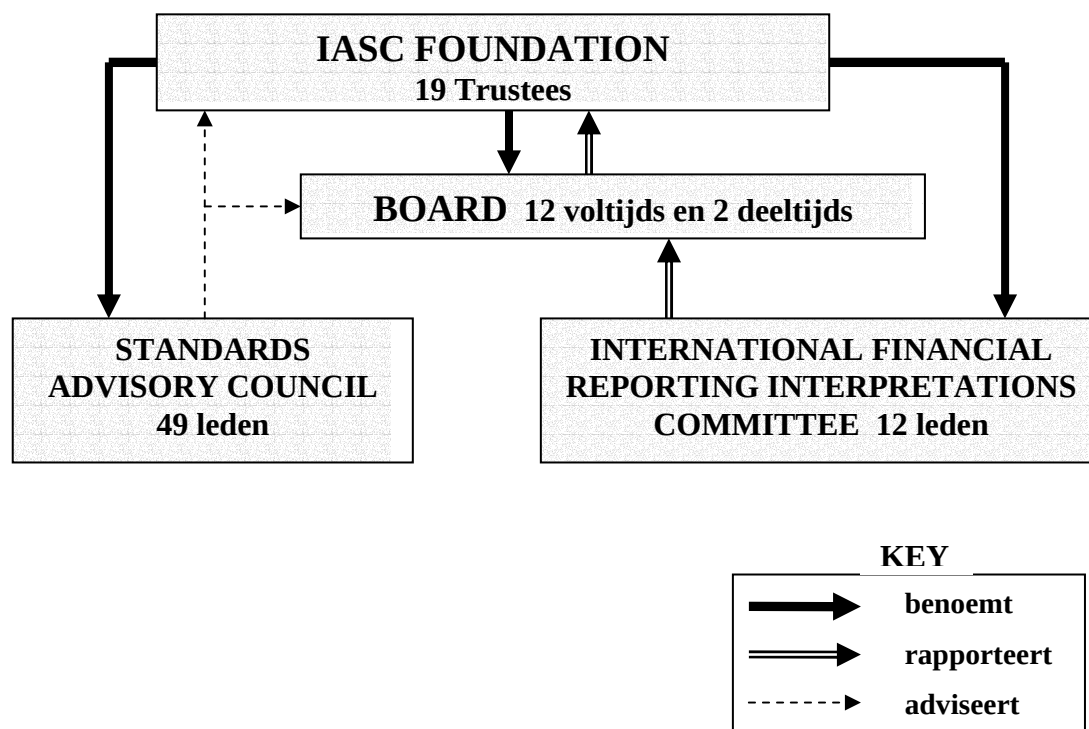
III. Nieuwe ontwikkelingen

Internationaal

- Herstructurering van het IASC

De herstructurering van het IASC werd afgerond op 1 april 2001, datum waarop de nieuw gecreëerde IASB de uitsluitende verantwoordelijkheid kreeg voor het ontwikkelen van nieuwe normen.

Het IASC kent nu een vierledige structuur schematisch voorgesteld als volgt:

- ☞ de “IASC Foundation” is een onafhankelijke stichting met 19 trustees die de leden van de overige organen benoemt en het algemene beleid bepaalt ;
- ☞ de “IAS Board” is samengesteld uit 12 voltijdse en 2 deeltijdse leden gekozen omwille van hun technische expertise, met een geografische evenwichtige verdeling tussen de diverse bij de financiële verslaggeving betrokken partijen en met zeven leden die een verbindingsfunctie uitoefenen met hun nationale regelgever. De IAS Board bepaalt zelf zijn technische agenda en heeft de uitsluitende bevoegdheid om financiële verslaggevingsnormen te ontwerpen, uit te vaardigen en de interpretaties ervan goed te keuren. Deze goedkeuring gebeurt met een eenvoudige meerderheid ;
- ☞ de “Standards Advisory Council” is samengesteld uit 49 leden die betrokken zijn bij de internationale financiële verslaggevingsnormen en vormt een raadgevend forum voor de IAS Board om prioritaire werkhema’s aan te duiden en de implicaties van de voorgestelde normen te onderzoeken ;
- ☞ het “International Financial Reporting Interpretations Committee” is samengesteld uit 12 leden en is verantwoordelijk om enerzijds de IAS Board behulpzaam te zijn bij het oplossen van interpretatie- en toepassingsproblemen en anderzijds ontwerp-interpretaties te publiceren en ter goedkeuring voor te leggen aan de IAS Board.

De IAS Board publiceerde reeds drie ontwerp-normen (ED 1 “First-time Application of IFRS”, ED 2 “Share-based Payments”, ED 3 “Business Combinations”) en een project tot wijziging van een belangrijk aantal IAS (“Improvements Project” en “Proposed Amendments to IAS 32 and 39”).

Met de Amerikaanse FASB (“Financial Accounting Standards Board”) werd recent een overeenkomst gesloten³, die ook door de Securities and Exchange Commission en de Europese Commissie gunstig werd onthaald, om op korte termijn te streven naar een doorgedreven convergentie tussen de door IASB en FASB uitgevaardigde normen.

- Evaluatie van de IOSCO resolutie⁴

In de IOSCO resolutie van mei 2000 aanvaardden de leden (mits een dubbel voorbehoud: hetzij bijkomende maatregelen, d.i. herwerking, aanvullende informatie of interpretatie, hetzij afwijkingen) dat buitenlandse emittenten bij grensoverschrijdende aanbiedingen en aanvragen tot notering, hun jaarrekening zouden opstellen met toepassing van de IAS.

Inmiddels werd een evaluatie uitgevoerd van deze resolutie waaruit o.m. blijkt dat thans 14 IOSCO leden de IAS aanvaarden voor grensoverschrijdende verrichtingen *zonder* enig voorbehoud.

De VS en Canada aanvaarden IAS na herwerking tussen IAS en local GAAP. Canada overweegt echter om de herwerkingseis te laten vallen, terwijl in de VS wordt onderzocht hoe een gevoelige vermindering van de vereiste herwerkingen kan bereikt worden.

Japan volgt een casuïstische aanpak waarbij, in voorkomend geval, materiële verschilpunten met Japanse GAAP moeten gekwantificeerd worden.

IOSCO heeft er zich uitdrukkelijk toe verbonden om actief betrokken te blijven bij de creatie, de uitbouw en de interpretatie van de IAS.

Europees

- De Europese verordening betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen⁵ (de “IAS-verordening”)

Nadat zij was voorbereid tijdens het Belgische voorzitterschap, werd de verordening van het Europese Parlement en de Raad betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen definitief goedgekeurd op 7 juni 2002.

Krachtens deze verordening moeten de Europese ondernemingen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt van een lidstaat, voor elk boekjaar, beginnend op of na 1 januari 2005, hun geconsolideerde jaarrekening opstellen overeenkomstig de IAS die met toepassing van de comitologieprocedure door de Europese

³ The “Norwalk Agreement” dd. 18 September 2002 waarin IASB en FASB verklaren dat: “... both standard setters acknowledge their commitment to the development of high-quality, compatible accounting standards that could be used for domestic and cross-border financial reporting and pledge to use their best efforts to make existing financial reporting standards fully compatible as soon as is practicable and to coordinate their future work programs to ensure that once achieved, compatibility is maintained”...

⁴ *Report to the Technical Committee on Follow-up to the May 2000 IOSCO Presidents’ Committee Resolution on the IASB 2000 Standards*, 30 april 2002.

⁵ Verordening Nr. 1606/2002 van 19 juli 2002, EG Publikatieblad van 11 september 2002.

Commissie werden goedgekeurd (artikel 4 van de verordening). In een overgangsfase die loopt tot 1 januari 2007 kan een lidstaat bepalen dat van deze verplichting wordt afgeweken door ondernemingen die alleen beursgenoteerde obligaties hebben of die zowel in de Gemeenschap als op een gereguleerde markt van een derde land beursgenoteerd zijn en reeds een ander stelsel van internationaal aanvaarde standaarden toepassen (artikel 9 van de verordening).

IAS kunnen enkel Europees worden goedgekeurd indien zij in overeenstemming zijn met het in de Europese richtlijnen jaarrekeningrecht opgenomen beginsel van het getrouwe beeld, zij het Europees openbaar belang dienen en zij beantwoorden aan de criteria begrijpelijkheid, relevantie, betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid waaraan financiële informatie moet voldoen om economische beslissingen mogelijk te maken en het management te kunnen beoordelen (artikel 3 van de verordening).

De Europese Commissie wordt in de goedkeuringsprocedure bijgestaan door een Regelgevend Comité voor Financiële Verslaglegging (Accounting Regulatory Committee) dat ook een pro-actieve rol dient te vervullen in het ontwikkelingsproces van nieuwe internationale verslaggevingsnormen (artikelen 6 en 7 van de verordening). Het Regelgevend Comité kwam een eerste keer officieel samen op 6 november 2002. De Belgische delegatie in het Comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van de federale overheidsdienst Economie en de CBN. De delegatie wordt geleid door de CBN voorzitter.

De IAS-verordening beoogt een betere functionering van de interne kapitaalmarkt door bij te dragen tot de efficiënte en kosteneffectieve werking ervan: toename van het vrije kapitaalverkeer binnen de interne markt en gelijke concurrentievoorwaarden tussen de Europese ondernemingen bij het aantrekken van financiële middelen op de Europese en mondiale kapitaalmarkten (consideransen 2 en 4 van de verordening).

De lidstaten hebben de mogelijkheid om de toepassing van de IAS-verordening, uit te breiden tot de geconsolideerde jaarrekening van niet-beursgenoteerde ondernemingen en/of tot de enkelvoudige jaarrekening van de al of niet beursgenoteerde ondernemingen (artikel 5 van de verordening).

- De aanpassing van de Europese richtlijnen inzake jaarrekeningrecht

In het verlengde van de mededeling van de Europese Commissie van 13 juni 2000 “*Strategie van de EU inzake de financiële verslaglegging: verdere maatregelen*” waarin erop aangedrongen werd dat de Europese Unie de jaarrekeningrichtlijnen in overeenstemming zou brengen met de IAS, werden volgende initiatieven ontwikkeld.

a) Richtlijn inzake de waardering van financiële instrumenten tegen werkelijke waarde⁶

Deze richtlijn maakt in de Europese Unie de toepassing mogelijk van IAS 39 die betrekking heeft op de opname en waardering van financiële instrumenten. De lidstaten dienen voor bepaalde financiële instrumenten een verslaggevingsmethode op basis van de werkelijke waarde in te voeren, die geldt voor alle of bepaalde categorieën van vennootschappen, hetzij bij de opstelling van zowel de enkelvoudige als de geconsolideerde jaarrekening, hetzij enkel bij de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening.

⁶ RL 2001/65/EG van 27 september 2001 tot wijziging van de richtlijnen 78/660/EEG, 83/349/EEG en 86/653/EEG met betrekking tot de waarderingsregels voor de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen evenals van banken en andere financiële instellingen, EG publikatieblad van 27 oktober 2001.

De richtlijn beperkt zich tot het creëren van een kader dat de lidstaten nader kunnen uitwerken, maar verplicht tegelijk tot bijkomende informatieverschaffing in de toelichting ook al zouden bepaalde financiële instrumenten, inz. de afgeleide financiële instrumenten, niet tegen werkelijke waarde worden gewaardeerd.

De lidstaten moeten de nodige bepalingen in werking doen treden om voor 1 januari 2004 aan de verplichtingen die de richtlijn invoert te voldoen (infra).

b) Ontwerp-moderniseringsrichtlijn⁷

Op 28 mei 2002 publiceerde de Europese Commissie een voorstel tot wijziging van de Europese richtlijnen inzake jaarrekeningrecht. De voorgestelde wijzigingen strekken ertoe elke tegenstrijdigheid op te heffen tussen de jaarrekeningrichtlijnen en de IAS. Technisch wordt dit bereikt door de toevoeging van bijkomende opties (bijkomende staten bij de jaarrekening, bijkomende schema's van balans en verlies-en winstrekening, beperking van de vorming van voorzieningen, uitbreiding van de waardering tegen werkelijke waarde,...). Door gebruik te maken van deze bijkomende opties hebben de lidstaten de mogelijkheid om hun van de jaarrekeningrichtlijnen afgeleide, nationale jaarrekeningrecht te laten convergeren met de IAS op een wijze en een snelheid die het best past bij hun nationale situatie en beleid.

De Europese Commissie benadrukt dat deze aanpassingen noodzakelijk zijn om gelijke concurrentievoorwaarden te waarborgen tussen de Europese vennootschappen die de IAS-verordening moeten toepassen en de overige Europese vennootschappen waarvoor de richtlijnen blijven functioneren als primaire basis van de communautaire verslagleggingsvoorschriften (considerans 5).

De aanpassing van de Europese richtlijnen heeft een dubbel gevolg :

- er zullen geen tegenstrijdigheden meer zijn tussen de Europese richtlijnen en de actueel geldende IAS. In het kader van het aangepaste Belgische “global player” beleid (zie verder) kan de overeenstemmingsvereiste met de Europese richtlijnen dan ook vervallen ;
- de lidstaten krijgen de mogelijkheid om de IAS toepassing door andere dan de genoteerde vennootschappen uit te breiden via hun nationale jaarrekeningrecht. Rekening houdend met de verstrekkende juridische gevolgen die de toepassing van de IAS-verordening meebrengt (toepassing van Europees goedgekeurde IAS zonder mogelijkheid tot enige toevoeging of modulering), kan een lidstaat er derhalve voor opteren – wegens de grotere flexibiliteit die daarmee kan gepaard gaan - om de toepassing van de IAS uit te breiden zonder daarvoor een beroep te doen op de IAS-verordening zelf.

Nationaal

-Karakteristieken van de Belgische toestand

In het voorvermelde CBN document “IAS, Krachtlijnen voor een Belgisch beleid” werd de vraag gesteld naar de toekomstige evolutie van het Belgische jaarrekeningrecht, waarvoor drie beleidsopties werden aangeduid: het naast elkaar bestaan van het Belgische jaarrekeningrecht en de IAS, een beperkte toenadering tussen het Belgische jaarrekeningrecht en de IAS en een

⁷ Voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de richtlijnen 78/660/EEG, 83/349/EEG en 91/674/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen en verzekeringsondernemingen, EG Publikatieblad van 24 september 2002. Inmiddels goedgekeurd door het Europese Parlement op 14 januari 2003.

convergentie tussen het Belgische jaarrekeningrecht en de IAS. De uiteindelijke beleidskeuze werd afhankelijk gesteld van een antwoord op de vragen inzake de verhouding tussen het jaarrekening-, het fiscale – en het vennootschapsrecht, de bijzondere toestand van de kleine en middelgrote ondernemingen en de verhouding tussen het algemene en het sectorale jaarrekeningrecht.

Ondertussen zijn de volgende inzichten gegroeid die een antwoord kunnen bieden op deze vragen :

- de verhouding tussen het jaarrekeningrecht en het fiscale recht (fiscale neutraliteit)

Uit een eerste reflectie kan besloten worden dat de bestaande eenheid tussen het fiscaal recht en het jaarrekeningrecht geen hinderpaal hoeft te vormen voor de convergentie tussen het Belgische jaarrekeningrecht en de IAS. Opdat deze convergentie fiscaal neutraal zou kunnen verlopen kan bijvoorbeeld worden overwogen een fiscaal kader te creëren waardoor het behoud wordt verzekerd van de actueel geldende jaarrekeningrechtelijke waarderingsregels die ook gelden voor de fiscale resultaatbepaling. Op die manier wordt fiscale rechtszekerheid bereikt, ontstaat er een raamwerk dat toegepast kan worden op alle vennootschappen, welke jaarrekeningnormen zij ook zouden toepassen, en wordt vermeden dat de toepassing van de IAS de fiscale resultaatbepaling op een indirecte wijze zou beïnvloeden.

Van belang daarbij is te waken over de globale aanpak en een coherentie tussen enerzijds de aanpassing van het actuele Belgische jaarrekeningrecht aan de IAS en anderzijds de creatie van dat fiscale kader.

Overigens wordt ook reeds op Europees niveau nagedacht over de fiscale gevolgen die verbonden zouden zijn met de invoering van de IAS⁸.

- de verhouding tussen het jaarrekeningrecht en het vennootschapsrecht

Het jaarrekeningrechtelijk bepaalde netto-actief is de maatstaf voor de instandhouding van het vennootschapsrechtelijke vermogen⁹.

De toepassing van de IAS zal onvermijdelijk ook gevolgen hebben voor de bepaling van het netto-actief.

Om de ongewenste gevolgen van de IAS toepassing (inz. de realisatieproblematiek) bij de vennootschapsrechtelijke bepaling van het netto-actief op te vangen, wordt in het op verzoek van de Europese Commissie opgestelde Rapport “Winter”¹⁰ voorgesteld om in de tweede richtlijn¹¹ een optie in te voegen die de lidstaten zou toelaten om elke vennootschappelijke uitkering te onderwerpen aan een solvabiliteits- en liquiditeitstest :

- een balans- of netto-actief test waarbij de activa, na uitkering, de verplichtingen met een bepaalde marge moeten overstijgen;

⁸ “The Application of IAS in 2005 and the implications for Companies’EU-wide activities”, Consultation Document, februari 2003.

⁹ Toepassing van artikel 617 Wetb. Venn. (uitkeerbare winst) en van artikel 633 Wetb. Venn. (verlies van het maatschappelijk kapitaal).

¹⁰ Report of the high level group of company law experts on a modern regulatory framework for company law in Europe, 4 november 2002, p. 87-88.

¹¹ Tweede richtlijn 77/91 van 13 december 1976 strekkende tot het coördineren van de waarborgen welke in de lidstaten worden verlangd van vennootschappen.

- een liquiditeitstest waarbij de liquide activa de verplichtingen op korte termijn met een bepaalde marge moeten overstijgen ;

en tevens te onderzoeken welke waarderingsregels hiervoor zouden gelden en hoe deze zich dan verhouden tot de jaarrekeningrechtelijke waarderingsregels.

- de bijzondere toestand van de kleine vennootschappen¹²

De IAS zijn principieel geconcipieerd voor grote, beursgenoteerde vennootschappen. Daarom zijn zij ook onderworpen aan een belangrijk aantal kwalitatieve criteria zoals begrijpelijkheid, relevantie, betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid¹³. Deze criteria moeten waarborgen dat op een passende wijze rekening wordt gehouden met de belangen van alle bij de financiële verslaglegging betrokken partijen: aandeelhouders, werknemers, overheid, schuldeisers, ...

Principieel kan de omvang van de vennootschap bezwaarlijk gelden als criterium zijn voor een gedifferentieerde toepassing van de *kwalitatieve* criteria van de openbaar te maken financiële informatie.

Het is dan ook in de regel wenselijk dat dezelfde principes inzake opname, waardering, presentatie en toelichting van transacties of gebeurtenissen zouden gelden voor elke *openbaar te maken* jaarrekening. Op die manier wordt immers verzekerd dat alle vennootschappen op gelijke wijze worden behandeld bij hun vraag om externe financieringsmiddelen en wordt ook voldaan aan de Europese eis voor gelijke concurrentievoorwaarden tussen de Europese vennootschappen.

Dit principiële uitgangspunt is waarschijnlijk te absoluut en niet haalbaar als het gaat om kleine vennootschappen. Er moet immers rekening worden gehouden met een kosten-baten analyse: het nut van de informatieverschaffing moet de kosten ervan overtreffen, rekening houdend met de karakteristieken van de betrokken vennootschap, inzonderheid haar omvang.

Ook in het Belgische jaarrekeningrecht wordt traditioneel (weliswaar tot nog toe op een beperkte wijze) rekening gehouden met de omvang van de aan het jaarrekeningrecht onderworpen vennootschappen. Elke voorgenomen IAS convergentie van het Belgische jaarrekeningrecht vereist dan ook een zorgvuldige kosten/baten afweging in het bijzonder in functie van de omvang van de betrokken ondernemingen.

De IASB zelf heeft een onderzoeksproject opgestart dat op termijn moet uitmonden in concrete voorstellen om bij de toepassing van de IAS op de meest passende wijze rekening te houden met de toestand van kleine en middelgrote ondernemingen.¹⁴

Ondertussen kan voor een uitgewerkte benadering van de problematiek reeds nuttig inspiratie worden gevonden in de Engelse accounting standards die een bijzondere norm¹⁵ bevatten waarin de algemeen geldende financiële informatievereisten op een omvattende wijze worden gemoduleerd voor vennootschappen met een beperkte omvang.

¹² Dit zijn de vennootschappen die voor het laatst afgesloten boekjaar niet meer dan één criterium overschrijden (jaargemiddelde personeelsbestand:50; jaaromzet, exclusief BTW: 6.250.000 euro; balanstotaal: 3.125.000 euro) tenzij het jaargemiddelde van het personeelsbestand meer dan 100 bedraagt (artikel 15 Wetb. Venn.).

¹³ IAS Raamwerk, §§ 24-46.

¹⁴ Accounting by Small and Medium Entities and in Emerging Economies.

¹⁵ Financial Reporting Standard for Smaller Entities (effective june 2002).

- de verhouding tussen het algemene en het sectorale jaarrekeningrecht

De IAS zijn van toepassing op de jaarrekening van elke verslaggevende onderneming, d.i. een onderneming ten opzichte waarvan er informatiegebruikers bestaan die op de jaarrekening zijn aangewezen als hun belangrijkste bron van financiële informatie over de onderneming.

De IAS gelden dus in dezelfde mate voor de diverse soorten van vennootschappen die in de huidige stand van het Belgische jaarrekeningrecht aan een verschillend sectoraal jaarrekeningrecht onderworpen zijn, d.i. kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen. Krachtens de IAS-verordening zal elk van deze ondernemingstypes, wanneer zij genoteerd zijn, de IAS moeten toepassen in de geconsolideerde jaarrekening vanaf 1 januari 2005.

Inzake de toepassing van de IAS door de kredietinstellingen werd door de Commissie voor het Bank- en Financiewezen een consultatienota opgesteld waarin wordt voorgesteld om de toepassing van de IAS in een eerste fase (vanaf 1 januari 2005) te verplichten voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening van elke kredietinstelling terwijl er in een tweede fase (met een nader te bepalen ingangsdatum) zou worden gestreefd naar een uitbreiding van deze verplichting voor de enkelvoudige jaarrekening.

Artikel 10 van dezelfde wet verleent aan de Koning de bevoegdheid om, op advies van de Commissie voor het Bank- en financiewezen, ten aanzien van de emittenten van financiële instrumenten die op hun verzoek zijn toegelaten tot verhandeling op een Belgische gereguleerde markt, de vereisten te bepalen inzake de boekhoudkundige normen die toegepast moeten worden voor de financiële informatieverstrekking aan het publiek.

Inzake de geconsolideerde jaarrekening wordt het toepasselijke jaarrekeningrecht bepaald door de IAS-verordening aangezien de genoteerde vennootschappen vanaf 1 januari 2005 rechtstreeks onder het verplichte toepassingsgebied van de IAS-verordening zullen vallen (zie verder).

Inzake de enkelvoudige jaarrekening lijken er geen redenen voorhanden om aan te nemen dat zou moeten worden afgeweken van de in het verleden geldende toestand waarbij het jaarrekeningrecht van deze vennootschappen nagenoeg volledig overeenstemde met het algemene jaarrekeningrecht.

- de CBN adviespraktijk

In Bulletin 47, mei 2002, verklaart de CBN uitdrukkelijk de principiële beleidsbeslissing genomen te hebben om haar adviespraktijk af te stemmen op de toepasselijke IAS en hun interpretaties voor zover deze verenigbaar zijn met het geldende Belgische jaarrekeningrecht.

IV. Voorstel van beleidsplan

A. Krachtlijnen

Het beleidsplan dat de CBN voorstelt, , steunt op de volgende krachtlijnen :

- a) de IAS gelden als de bevoorrechte inspiratiebron voor de toekomstige evolutie van het Belgische jaarrekeningrecht conform het Europese jaarrekeningbeleid. Enerzijds worden de Europees goedgekeurde IAS geacht te voldoen aan de criteria voor kwalitatief hoogstaande financiële verslaggevingsnormen, anderzijds dragen zij wezenlijk bij tot de internationale vergelijkbaarheid van de financiële verslaggeving ;

- b) er wordt gestreefd naar het behoud van de éénheid van het Belgische jaarrekeningrecht. Wegens de transparantie, vergelijkbaarheid, controleerbaarheid en statistische verwerking dienen, althans principieel, dezelfde regels te gelden voor opname in de jaarrekening, waardering en presentatie ;
- c) er moet blijvend rekening worden gehouden met de nationale verworvenheden van de financiële rapportering o.m. haar sociaalrechtelijke dimensie en standaardisering ;
- d) de financiële informatievereisten dienen aangepast te zijn aan de kenmerken (inzonderheid de omvang) van de betrokken ondernemingen. Het nut van de financiële informatie moet de kosten ervan overtreffen. In dat verband is de regelgeving voor de kleine vennootschappen een bijzonder aandachtspunt ;
- e) gelet op de bestaande nauwe binding met de fiscaliteit, kan elke convergentie van het Belgische jaarrekeningrecht met de IAS slechts gebeuren indien de fiscale neutraliteit verzekerd wordt.

B. Beleidsplan inzake het toe te passen jaarrekeningrecht

- de geconsolideerde jaarrekening

a) voortzetting van de facultatieve IAS toepassing door elke consolidatieplichtige vennootschap (IAS-afwijkingsbeleid)

Ten aanzien van de toepassing van andere dan de Belgische jaarrekeningnormen wordt thans een specifiek afwijkingsbeleid gevoerd, het zgn. “global player” afwijkingsbeleid.

Krachtens dit beleid kan de minister van Economie aan een Belgische vennootschap die aan één van vier toepassingscriteria¹⁶ voldoet, de toelating verlenen om de IAS (maar niet uitsluitend, ook andere internationaal belangrijke verslaggevingsnormen, inz. US GAAP zijn aanvaardbaar) toe te passen in de geconsolideerde jaarrekening in zoverre deze niet strijdig zijn met de Europese richtlijnen jaarrekeningrecht¹⁷.

Rekening houdend met de onder III beschreven ontwikkelingen, wordt voorgesteld om dit “global player” afwijkingsbeleid te hervormen tot “IAS-afwijkingsbeleid” met de volgende dubbele doelstelling:

- de vennootschappen die de IAS toepassen vanaf 2005 toe te laten vooruit te lopen op deze toepassing ;
- geen precedent te creëren voor een tweesporenbeleid in het Belgische jaarrekeningrecht door het voor elke consolidatieplichtige vennootschap (al of niet genoteerd) mogelijk te maken de IAS toe te passen.

De voorgestelde aanpassingen van het “global player” beleid zijn de volgende :

¹⁶ Deze toepassingscriteria zijn: toegang tot de kapitaalmarkt, belangrijke buitenlandse activiteit, onderdeel van een geconsolideerde groep die buitenlandse normen toepast, actief in een sector die andere dan de Belgische jaarrekeningnormen toepast.

¹⁷ Een gelijkaardig beleid werd door de Commissie voor het Bank- en Financiewezen ontwikkeld ten aanzien van de portefeuillemaatschappijen. Inmiddels werd dit beleid reeds aangepast in die zin dat een genoteerde vennootschap geen grensoverschrijdende activiteit meer dient te hebben voor het verkrijgen van de toelating om de IAS toe te passen.

- toepassingscriteria: de huidige toepassingscriteria zouden vervallen waardoor elke consolidatieplichtige vennootschap de afwijking kan vragen ;
- toe te passen IAS: zodra de krachtens de IAS-verordening vanaf 1 januari 2005 toe te passen IAS zijn goedgekeurd, dienen zij ook in het nieuwe IAS-afwijkingsbeleid te worden toegepast; tegelijk zou er geen mogelijkheid meer zijn om andere internationale verslaggevingsnormen (inz. US GAAP) toe te passen ;
- overeenstemming met de Europese richtlijnen jaarrekeningrecht: zodra de “moderniseringsrichtlijn” is goedgekeurd, vervalt principieel elke onverenigbaarheid tussen de Europese richtlijnen jaarrekeningrecht en de IAS. De overeenstemmingsvereiste kan dan vervallen met dien verstande dat een aantal bepalingen van de Europese richtlijnen jaarrekeningrecht blijven gelden (zie verder onder b) ;
- administratieve verwerking van de eerste toepassing: thans moeten de vennootschappen die de IAS voor de eerste keer toepassen gebruik maken van SIC 8 waarin bepaald wordt dat de IAS principieel retroactief moeten toegepast worden d.i. vanaf de initiële transactie of gebeurtenis. Deze retroactieve vereiste blijkt echter zeer moeilijk toepasbaar. Overweging 18 van de IAS-verordening vermeldt overigens uitdrukkelijk dat er een passende regeling moet komen voor de eerste veralgemeende IAS toepassing. Inmiddels publiceerde de IASB ED 1 “First-time Application” waarin bepaald wordt hoe de eerste IAS toepassing administratief verwerkt moet worden. Eens deze norm definitief en Europees goedgekeurd, zal hij ook in het kader van het IAS-afwijkingsbeleid moeten worden toegepast.

*b) verplichte IAS toepassing vanaf 1 januari 2005 door elke **genoteerde** consolidatieplichtige vennootschap*

Artikel 4 van de IAS-verordening bepaalt dat de ondernemingen die onder het recht van een lidstaat vallen en waarvan de effecten op balansdatum zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt van een lidstaat, voor elk boekjaar, beginnend op of na 1 januari 2005, hun geconsolideerde jaarrekening opstellen overeenkomstig de IAS die door de Europese Commissie met toepassing van de comitologieprocedure zijn goedgekeurd.

Bijgevolg zullen de Belgische genoteerde vennootschappen als gevolg van de rechtstreekse werking van de IAS-verordening de Europees goedgekeurde IAS dienen toe te passen in hun geconsolideerde jaarrekening vanaf 1 januari 2005. Daarbij moet beklemtoond worden dat deze vennootschappen *volledig* onttrokken worden aan de toepassing van het Belgische jaarrekeningrecht met uitzondering van :

- de bepalingen inzake de consolidatieverplichting, de identificatiegegevens van de in de consolidatie opgenomen ondernemingen, de vermelding van het gemiddeld personeelsbestand en de vermelding van de bestuurdersvergoedingen ;
- aspecten die niet zijn behandeld in de IAS, maar wel in de jaarrekeningrichtlijnen zoals de publicatieplicht, de controleverplichting enz.

Elke andere bepaling van nationaal jaarrekeningrecht die de toepassing van de Europees goedgekeurde IAS zou beperken, verhinderen of aanvullen is uitgesloten.

Artikel 9 van de IAS verordening geeft de lidstaten de mogelijkheid om de verplichte toepassing van de Europees goedgekeurde IAS uit te stellen tot 2007 voor vennootschappen waarvan enkel de schuldinstrumenten genoteerd zijn of die genoteerd zijn in een land buiten de Europese Unie en daarvoor nu reeds andere internationaal aanvaarde standaarden toepassen. Wat België betreft zou de toepassing van deze overgangsbepaling uiterst marginaal zijn en wordt dan ook voorgesteld om er geen gebruik van te maken.

c) op termijn verplichte IAS toepassing door elke consolidatieplichtige vennootschap

In het voormelde CBN document “IAS Krachtlijnen voor een Belgisch beleid” werd een *facultatieve* toepassing van de IAS voorgesteld in de geconsolideerde jaarrekening van de niet-genoteerde vennootschappen. Deze keuze werd gemotiveerd door de overweging dat redelijkerwijze verwacht kan worden dat de consolidatieplichtige, niet-genoteerde vennootschappen op termijn vrijwillig zullen opteren voor toepassing van de IAS, terwijl ondertussen kennis en ervaring kan verworven worden met de toepassing van de IAS door de belangrijke groep van consolidatieplichtige, genoteerde vennootschappen en dat op die wijze bovendien gelijke tred kan worden gehouden met het beleid van de overige lidstaten.

Thans stelt de CBN voor om de *verplichte* IAS toepassing binnen een redelijke termijn uit te breiden tot elke consolidatieplichtige vennootschap.

De op termijn verplichte uitbreiding wordt noodzakelijk geacht om een homogene financiële informatieverstrekking te waarborgen en de transparantie, begrijpelijkheid, vergelijkbaarheid en controleerbaarheid ervan voor alle betrokken partijen te verzekeren. Niettemin kan geen abstractie worden gemaakt van de Europese dimensie van de problematiek en is het derhalve raadzaam om de verplichte toepassing uit te stellen tot er ook op Europees niveau sprake zal zijn van een veralgemeende verplichting.

Juridisch zou deze verplichting worden opgelegd door het Belgische jaarrekeningrecht en niet door een beroep te doen op het facultatieve toepassingsgebied van de IAS-verordening. Hoewel het uitdrukkelijk niet de bedoeling is om de IAS toepassing door al of niet genoteerde vennootschappen te differentiëren, behoudt de Belgische wetgever op die manier enige autonomie en flexibiliteit om de IAS toepassing te moduleren in de gevallen waarin hij dit noodzakelijk zou achten (bijv. jaarrekeningschema, lacunes, aanvullingen,...). Daarbij wordt benadrukt dat deze werkwijze tegelijk moet waarborgen dat geen afbreuk wordt gedaan aan de toepasselijke IAS, zodat voldaan kan worden aan de “volledige IAS-overeenstemmingsvereiste”, bepaald in lid 11 van IAS 1¹⁸.

- de enkelvoudige jaarrekening

a) optionele IAS toepassing (1 januari 2007 als streefdatum) door elke in de consolidatie opgenomen vennootschap indien de geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de IAS

Met 1 januari 2007 als streefdatum wordt voorgesteld om elke in de consolidatie opgenomen vennootschap toe te laten de IAS ook toe te passen in de enkelvoudige jaarrekening indien de geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de IAS.

Op die manier wordt vermeden dat de betrokken vennootschappen uiteenlopende financiële informatiesystemen moeten handhaven en wordt een betrouwbare IAS toepassing nagestreefd die principieel veronderstelt dat dezelfde normen worden toegepast in de enkelvoudige en de geconsolideerde jaarrekening.

¹⁸ Jaarrekeningen mogen niet worden omschreven als zijnde in overeenstemming met de IAS tenzij ze in overeenstemming zijn met alle vereisten van elke toepasselijke standaard en elke toepasselijke interpretatie van het SIC.

Ook deze uitbreiding zou juridisch worden bereikt via het Belgische jaarrekeningrecht en niet met een beroep te doen op de IAS-verordening met dien verstande dat ook hier de hoger vermelde IAS-overeenstemmingsvereiste zou worden gewaarborgd. Op die manier kunnen een aantal jaarrekeningrechtelijke verworvenheden zoals de standaardschema's, de sociale balans, e.a. behouden blijven.

b) met IAS geconvergeerd Belgisch jaarrekeningrecht (1 januari 2007 als streefdatum) door elke vennootschap

Het Belgische jaarrekeningrecht kan geen abstractie maken van de fundamentele evolutie van het Europese jaarrekeningrecht waarvan het de afgeleide is. In de toelichting bij de moderniseringsrichtlijn wordt uitdrukkelijk gesteld dat er gelijke concurrentievoorwaarden moeten gelden voor vennootschappen die de IAS toepassen en vennootschappen die dat niet doen. Daartoe moet ervoor gezorgd worden dat de in het kader van de IAS geboden verslagleggingsmethoden toegepast kunnen worden door de vennootschappen waarvoor de jaarrekeningrichtlijnen als grondslag voor hun jaarrekeningwetgeving blijven fungeren.

Om de éénheid van het jaarrekeningrecht te behouden, een uniforme financiële verslaggeving te bereiken en een jaarrekeningrecht te ontwikkelen dat gelijke tred houdt met de internationale evolutie, wordt daarom voorgesteld het actuele Belgische jaarrekeningrecht pragmatisch aan te passen aan de IAS, maar daarbij uitdrukkelijk rekening te houden met de vereisten van het Belgische kader en met de omvang van de betrokken ondernemingen (zie hoger).

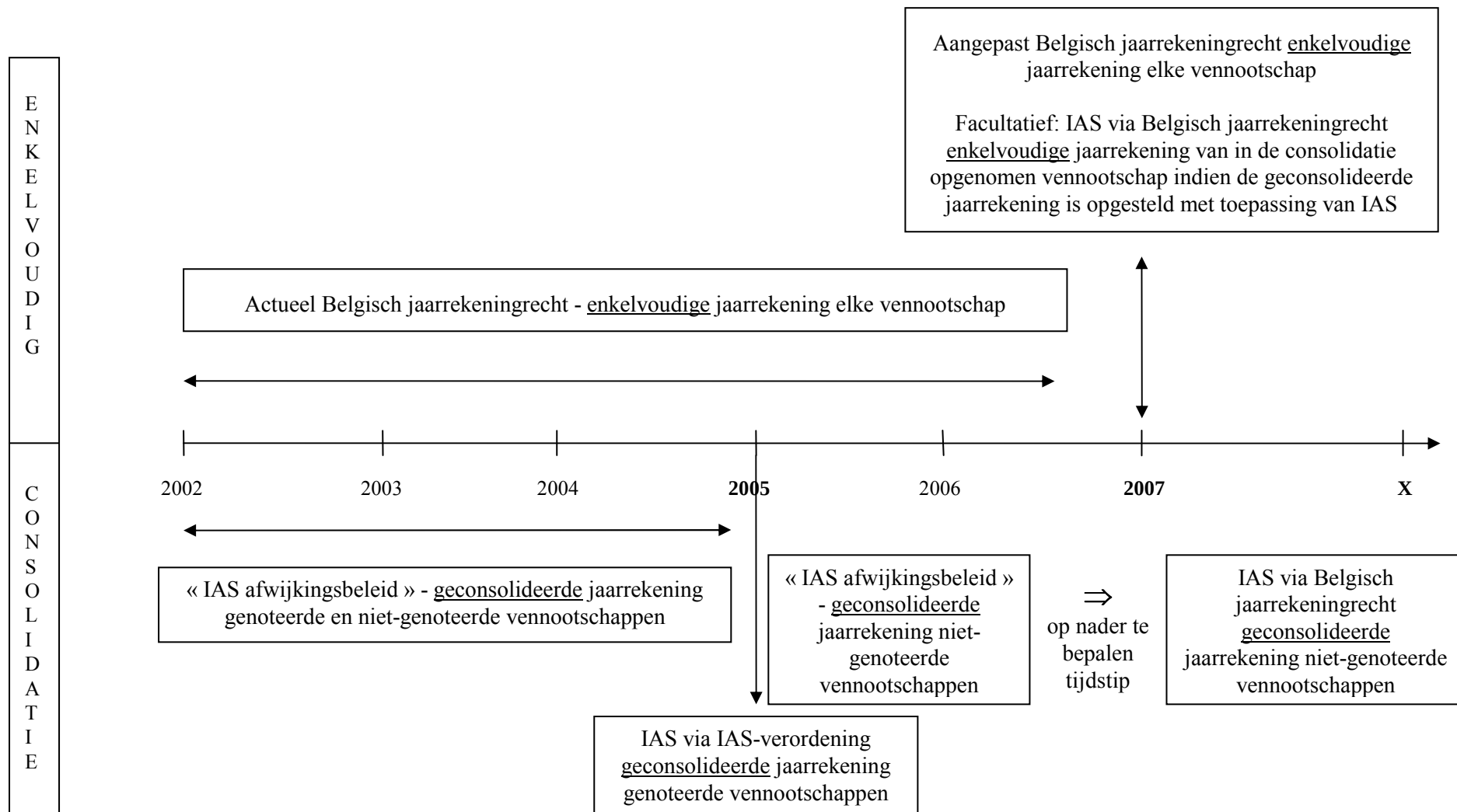
Aangezien deze aanpassing een aanzienlijke investering in tijd en middelen zal vergen, de logische opbouw en de samenhang van de voorgestelde aanpassingen moeten verzekerd worden en de rechtszekerheid moet gewaarborgd worden, wordt voorgesteld om al deze IAS aanpassingen in één keer op hetzelfde tijdstip in werking te laten treden. De voorgestelde aanpassingen zullen in de voorbereidingsfase het voorwerp uitmaken van uitgebreid overleg en van een publieke consultatieprocedure.

In beide gevallen veronderstelt de naleving van de voorgestelde streefdatum (1 januari 2007) uiteraard dat ondertussen oplossingen worden uitgewerkt voor de fiscaalrechtelijke en vennootschapsrechtelijke problematiek (zie hoger onder III). Dat zijn opdrachten die in eerste instantie binnen de bevoegdheden vallen van de respectieve federale overheidsdiensten Financiën en Justitie, maar waarvoor de CBN graag haar intellectuele bijdrage zal leveren.

c) Omzetting van de Europese richtlijn inzake de waardering van financiële instrumenten tegen werkelijke waarde

Gelet op de kritiek die sinds enige tijd in bepaalde lidstaten en in de bank- en verzekeringssector wordt uitgebracht op de huidige tekst van IAS 32 en 39 en de onzekerheid omtrent de voorgestelde aanpassingen van deze normen (zie "Amendments to IAS 32 en 39 Financial Instruments: Disclosure and Presentation and IAS 39 Financial Instruments: recognition and Measurement en de IASB-consultatieprocedure hierover), wordt voorgesteld om het door de richtlijn gecreëerde kader inzake de waardering van financiële instrumenten tegen werkelijke waarde (cfr. noot 6) voorlopig niet nader in te vullen in het Belgische jaarrekeningrecht. Uiteraard zal aan de regering eerlang worden voorgesteld om de door voornoemde richtlijn opgelegde bijkomende informatievereisten in de Belgische regelgeving te introduceren.

Het hiervoor beschreven beleidsplan kan schematisch worden voorgesteld als volgt:

C. Activiteiten van de CBN

In het CBN document “*IAS, Krachtlijnen voor een Belgisch beleid*” sprak de Commissie haar voornemen uit om actief deel te nemen aan het Europese en internationale ontwikkelingsproces van financiële verslaggevingsnormen en de Belgische Regering en ondernemingswereld daarover te adviseren en behoorlijk te informeren.

Ondertussen werden volgende initiatieven ontwikkeld :

- creatie van een website (www.cnc-cbn.be) waarop bijzondere aandacht wordt gegeven aan de IAS actualiteit en de Europese regelgeving inz. het IAS integratieproces ;
- reacties op IFRS-ontwerpen door het insturen van commentaren op EFRAG commentaar in samenwerking met het door de Commissie opgerichte technisch Comité ;
- Belgische vertegenwoordiging in het Europese regelgevend Comité voor financiële verslaggeving waarin politiek beslist wordt over de in de Europese rechtsorde te integreren IAS ;
- actieve deelname aan de werkzaamheden van het Europese Contactcomité dat o.m.de aanpassing van de Europese richtlijnen voorbereidt ;
- actieve deelname aan een Belgisch- Nederlandse en Belgisch –Franse beoordelingscommissie van de in het Nederlands en Frans vertaalde IAS ;
- coördinatie van een brochure “De boekhoudkundige IAS/IFRS revolutie: een verandering voor de ondernemingsraden ?” en meewerking aan een IAS- vorming ten behoeve van de ondernemingsraden in samenwerking met de Beroepsinstituten, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de administratie van de Federale Overheidsdienst Economie.

De CBN heeft als beleidsoptie om haar werkmiddelen bij voorrang te blijven besteden aan deze activiteiten. Zij heeft bij de Minister van Economie evenwel een verhoging van haar werkingsmiddelen en in het bijzonder de versterking van haar wetenschappelijk secretariaat bepleit.

D. Het IAS-beleid in de Europese lidstaten

Uit een eerste onderzoek blijken volgende algemene vaststellingen :

- alle lidstaten overwegen een facultatieve IAS toepassing door de niet genoteerde consolidatieplichtige vennootschappen ;
- sommige lidstaten hebben het voornemen om de toepassing van de IAS te verplichten in de enkelvoudige jaarrekening wanneer deze ook verplicht of facultatief toegepast worden in de geconsolideerde jaarrekening ;
- sommige lidstaten zijn reeds ver gevorderd met het in overeenstemming brengen van hun nationale jaarrekeningrecht met de IAS waardoor de vraag over de uitbreiding van het toepassingsgebied van de IAS minder relevant wordt.

Om het IAS-beleid van de Lidstaten te coördineren heeft de Europese Commissie het voornemen aangekondigd om in het kader van het Contactcomité een werkgroep op te richten waarin de lidstaten informatie kunnen uitwisselen en oplossingen kunnen ontwikkelen voor de aanpassing van hun nationale jaarrekeningrecht aan de IAS.

E. Cijfergegevens¹⁹

1. Verhouding tussen het aantal geconsolideerde jaarrekeningen van genoteerde en niet-genoteerde vennootschappen

In 2002 werden in totaal 721 geconsolideerde jaarrekeningen neergelegd, met volgende verdeling:

- 112 (16 %) geconsolideerde jaarrekeningen van genoteerde vennootschappen ;
- 609 (84%) geconsolideerde jaarrekeningen van niet-genoteerde vennootschappen.

2. Aandeel van de genoteerde en niet-genoteerde vennootschappen in de geconsolideerde omvangcriteria balanstotaal, omzet, aantal personeelsleden

1. Overzicht van bepaalde belangrijke rubrieken van de conso rekeningen (in mio € en in eenheden)

Balanstotaal in mio €	Aantal rek.	Totale omzet in mio €	Aantal rek.	Totaal aantal personeelsleden in eenheden	Aantal rek.	Personeels- leden in België	Aantal rek.	Beurs- genoteerd	Aantal rek.
1.337.457	112	160.148	112	675.688	109	109.061	69	Ja	112
3.679.262	609	1.745.317	609	3.730.708	553	271.237	354	Nee	610
5.016.719	721	1.905.465	721	4.406.396	662	380.298	423		722

2. Overzicht van bepaalde belangrijke rubrieken van de conso rekeningen (in %)

Balanstotaal	Aantal rek.	Totale omzet	Aantal rek.	Totaal aantal personeels leden	Aantal rek.	Personeels- leden in België	Aantal rek.	Beurs- genoteerd	Aantal rek.
27%	16%	8%	16%	15%	16%	29%	16%	Ja	16%
73%	84%	92%	84%	85%	84%	71%	84%	Nee	84%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

¹⁹ Gegevens verstrekt door de Balanscentrale waarvoor nadrukkelijk dank.

COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

3. Aantal dochtervennootschappen van consolidatieplichtige genoteerde en niet- genoteerde vennootschappen en vergelijking van de belangrijkste cijfers met de totale bevolking van vennootschappen (exclusief bank- en verzekeringssector)

In 2000 bedroeg het aantal dochtervennootschappen 2913 op een totale bevolking van 224.559 vennootschappen (exclusief bank- en verzekeringssector).

	Aantal geconsolideerde rekeningen	Aantal deelnemingen	Aantal deelnemingen ≥ 10%	Aantal deelnemingen ≥ 50%
Deelnemingen 2001	669	3629	3516	2913
Deelnemingen 2000	36	212	211	140
Deelnemingen 1999	1	1	1	1
Zonder detail van de deelnemingen	16	onbekend	onbekend	onbekend
Totaal	722	3842	3729	3054

De vergelijking van de belangrijkste cijfers met de totale bevolking van vennootschappen ziet eruit als volgt :

	Totale bevolking 2000 <u>exclusief bank- en verzekeringssectoren</u> (PU 200)	Globalisatie van de bedragen 2001 voor de 2811 ondernemingen waarin participatie ≥ 50%	Globalisatie van de bedragen 2000 voor de 94 ondernemingen waarin participatie ≥ 50%	% van de 2905 ondernemingen in de totale bevolking (PU 200)
Eigen vermogen	288 240 907	101 929 194	4 327 127	37%
Balanstotaal	733 613 082	200 738 229	6 401 239	28%
Omzet	469 283 589	70 684 917	654 090	15%
Resultaat	22 401 900	8 877 621	287 201	41%
Tewerkstelling	1 712 633	189 338	2 614	11%
personeelskosten	70 906 347	8 576 519	141 624	12%

4. Aandeel van de moedervernnootschappen in de belangrijkste cijfers van de enkelvoudige jaarrekening, (exclusief bank – en verzekeringssector)

	Totale bevolking 2000 exclusief bank- en verzekeringsectoren (PU 200)	Globalisatie van de bedragen 2001 voor de 634 moeder- maatschappijen	Globalisatie van de bedragen 2000 voor de 30 moeder- maatschappijen	% van de 664 moeder- maatschappijen in de totale bevolking (PU 200)
Eigen vermogen	288 240 907	157 389 471	2 201 418	55%
Balanstotaal	733 613 082	268 184 907	3 553 546	37%
Omzet	469 283 589	106 151 158	891 485	23%
Resultaat	22 401 900	8 122 333	27 839	36%
Tewerkstelling	1 712 633	312 915	1 731	18%
personeelskosten	70 906 347	16 235 221	104 916	23%